

ZAKLJUČNO POROČILO

O REZULTATIH OPRAVLJENEGA RAZISKOVALNEGA DELA NA PROJEKTU V OKVIRU CILJNEGA RAZISKOVALNEGA PROGRAMA (CRP) »KONKURENČNOST SLOVENIJE 2006 – 2013«

I. Predstavitev osnovnih podatkov raziskovalnega projekta

1. Naziv težišča v okviru CRP:

Konkurenčnost Slovenije 2006-2013/Učinkovitost in inovacijska država

~~REPUBLIKA SLOVENIJA~~
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE, LJUBLJANA 3

2. Šifra projekta:

V5-0271

Prejeto: 15 -10- 2008

Sig. z.:

Pril.:

Šifra zadeve:

63113-297/02

Vrednost:

11

3. Naslov projekta:

Stanje arhivskega in muzejskega gradiva pri slovenskih izseljencih v Nemčiji in državah Beneluksa

3. Naslov projekta

3.1. Naslov projekta v slovenskem jeziku:

Stanje arhivskega in muzejskega gradiva pri slovenskih izseljencih v Nemčiji in državah Beneluksa

3.2. Naslov projekta v angleškem jeziku:

The State of Archive and Museum Material of Slovenian Emigrants in Germany and Benelux

4. Ključne besede projekta

4.1. Ključne besede projekta v slovenskem jeziku:

Nemčija in Benelux, arhivsko gradivo, muzejsko gradivo, izseljenska društva, urejanje, popisovanje, hramba arhivskega gradiva

4.2. Ključne besede projekta v angleškem jeziku:

Germany and Benelux, Archive Material, Museum material, Emigrants Societies, Collecting and processing, Maintance and preservation of Archival Material

5. Naziv nosilne raziskovalne organizacije:

Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU)

5.1. Seznam sodelujočih raziskovalnih organizacij (RO):

Slovenski etnografski muzej, Ljubljana
Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana

6. Sofinancer/sofinancerji:

Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS, Urad Vlade Republike Slovenije za
Slovence v zamejstvu in po svetu

7. Šifra ter ime in priimek vodje projekta:

04926

Marjan Drnovšek

Datum: 30. 09. 2008

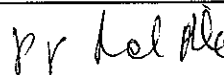
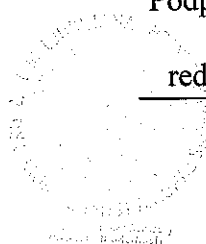
Podpis vodje projekta:

dr. Marjan Drnovšek



Podpis in žig izvajalca:

red. prof. dr. Oto Luthar, direktor



II. Vsebinska struktura zaključnega poročila o rezultatih raziskovalnega projekta v okviru CRP

1. Cilji projekta:

1.1. Ali so bili cilji projekta doseženi?

- ☒ a) v celoti
☐ b) delno
☐ c) ne

Če b) in c), je potrebna utemeljitev.

1.2. Ali so se cilji projekta med raziskavo spremenili?

- ☐ a) da
☒ b) ne

Če so se, je potrebna utemeljitev:

2. Vsebinsko poročilo o realizaciji predloženega programa dela¹:

Po Zakonu o odnosih RS s Slovenci zunaj njenih meja (Ur. l. št. 43, 21. 4. 2006) je država zadolžena za ohranjanje slovenske arhivske in kulturne dediščine, ki nastaja v slovenskih skupnostih po svetu. Poudarki so zlasti na strokovni pomoči in izobraževanju posameznikov v izseljenstvu, ki bi poskrbeli za ureditev, popis in hrambo arhivskega in muzejskega gradiva. Poleg tega je v interesu države tudi raziskovalna analiza in primerjava dosedanjih terenskih raziskav izseljenskega arhivskega in muzejskega gradiva. Tudi v primeru Nemčije, Belgije, Nizozemske in Luksemburga je to gradivo ogroženo, saj se slovenske skupnosti osipajo (vračanje ipd.), starajo, izgubljajo svoje društvene prostore in še kaj, kar ogroža tudi omenjeno gradivo, ki je del slovenske (in tudi priseljske) kulturne dediščine. Problem je torej akuten, pristop do reševanja pa je bil strokovno-raziskovalno zapostavljen. Metoda dela: terensko delo, konkretna pomoč društvom pri urejanju s poudarkom na njihovem izobraževanju, ustna metoda (intervjuvi), analiza dobljenih podatkov z zgodovinopisnega, sociološkega, etnološkega in kulturno-antropološkega vidika z namenom ugotovitve stanja in izdelave osnov (strategije) za državo Slovenijo. Že pred nastavkom projekta je bil izveden vzorčni poskus na 10. srečanju izseljenskih društev v Rüdesheimu v Nemčiji, 15. -17. aprila 2005.

Medinstitucionalno sodelovanje med Inštitutom za slovensko izseljenstvo ZRC SAZU, Slovenskim etnografskim muzejem in Arhivom Republike Slovenije se je izkazalo za uspešno. Arhiv R Slovenije je sodeloval predvsem kot posvetovalni organ, Slovenski etnografski muzej in Inštitut za slovensko izseljenstvo ZRC SAZU pa kot strokovna in raziskovalna izvajalca. Na internetnem portalu, ki ga pripravlja Urad Vlade Republike Slovenije bodo v elektronski obliki postavljena okvirna navodila o ohranjanju, urejanju in opremljanju arhivskega gradiva izseljenskih društev, ki so nastala predvsem na analizi in strokovnem urejanju arhivskega, etnološkega in muzejskega gradiva v Nemčiji v okviru tega projekta. Omenjena navodila bodo uporabljiva tudi za Slovence v drugih evropskih državah in v slovenskih skupnostih po svetu kot vzorec za ravnanje. Temeljna izhodišča so bila pokazana na seminarju za arhiviste, ki je potekal v Ljubljani septembra 2008. Tu so bili soočeni in analizirani različni pristopi v krogu izseljenskih arhivistov iz različnih kontinentov in držav. Model pristopa, ki smo ga uporabili v Nemčiji, se je izkazal za dobrega, čeprav je delo zahtevalo več časa. Poudarek je bil na praktičnosti arhivske obdelave izseljenskega arhivskega gradiva z namenom, da izseljence spodbudimo, da se tega dela lotijo.

V letu 2007 so bila opravljena naslednja terenska dela:

- 1. Urejanje in popisovanje arhivskega gradiva društva »Slovenija« e. V. Berlin (Nemčija) (15. 02. – 20. 02. 2007). Sodelovali so: dr. Marjan Drnovšek (vodja projekta), mag. Daša Koprivec (Slovenski etnografski muzej) in ga. Ana Kraner (predsednica društva) z ekipo sodelavcev iz društvenih vrst. Na podlagi že predhodnih navodil in vzorčnih analiz gradiva je bilo gradivo urejeno, popisano, analizirano glede na arhivske kategorije. Evidentirano je bilo etnološko gradivo in nastavljen način urejanja slikovnega

¹ Potrebno je napisati vsebinsko raziskovalno poročilo, kjer mora biti na kratko predstavljen program dela z raziskovalno hipotezo in metodološko-teoretičen opis raziskovanja pri njenem preverjanju ali zavračanju vključno s pridobljenimi rezultati projekta.

gradiva (mag. Daša Koprivec). Dana so bila okvirna navodila, nudena strokovna pomoč pri nastavitvi sistema urejanja, s strani imetnika nudena informacijska pomoč v ugotavljanju časovnih, prostorskih in osebnih podatkov glede motivov na fotografijah. V okviru društva Slovenija Berlin je bil narejen seznam 372 videofilmov med leti 1992–2005, ki je bil izročen Arhivu republike Slovenije v evalvacijo in nadaljne ravnanje.

- 2. Sodelovanje na 12. posvetu slovenskih društev, katoliških misij, učiteljev, socialnih delavcev in članov folklornih skupin v Nemčiji, Stuttgart, 2.–4. marca 2007. Sodelovala: dr. Marina Lukšič Hacin in dr. Marjan Drnovšek. Imela sta predavanje z naslovom: Ohranjanje slovenske arhivske in etnološke dediščine v Nemčiji. Skupaj s predstavniki izseljenskih društev je bil potrjen načrt dela kot je bil zastavljen v programu projekta (pod ad 5). Zaradi specifičnosti oz. prostovoljnosti dela pri društvih se časovno oz. prostorsko uravnava z možnostmi društev samih. V končni diskusiji je bila iz vrst izseljencev poudarjen pomen zaščite njihovega gradiva in izpostavljeno vprašanje hrambe tega gradiva v Nemčiji. Odprto je bilo vprašanje Slovenskega doma v Stuttgartu kot središčnemu hranitelju izseljenskega gradiva v Nemčiji.

- V skladu s programom in dogovorom na 12. posvetu slovenskih društev, katoliških misij, učiteljev, socialnih delavcev in članov folklornih skupin v Nemčiji v Stuttgartu, je bilo začeto delo pri Društvu Sava v Frankfurtu. Zainteresiranost izseljencev za ureditev njihove arhivske in muzejske dediščine je velika, če to sodimo po razpravi na 12. srečanju. (Glej odmev: Moja Slovenija, marec 2007, št. 3, str. 8.) Delo je potekalo od 14. do 20. junija 2007 v društvenih prostorih Save. Izreden posluh za arhiv in sodelovanje pri praktičnem delu je imela ga. Silva Regalbuto. Gradivo ni ohranjeno v celoti, manjka zlasti del od ustanovitve (1972) do začetka osemdesetih let. Tudi kasneje se kažejo censure, kar je po mnenju nekaterih članov društva posledica neizkušenosti in verjetnosti, da se starejše gradivo še kje hrani. Gradivo je le grobo razvrščeno, odbrano in še ne tehnično urejeno.

- Od 14. do 19. decembra 2007 je potekalo terensko delo pri društvu Triglav v Stuttgartu. Opravila sta ga dr. Marjan Drnovšek in mag. Daša Koprivec. Gradivo je bilo razpršeno od klubskega prostora (ki sedaj služi za shrambo), do stanovanja sedanje predsednice. Gradivo je bilo odbrano, grobo urejeno in še tehnično neopremljeno. Posebna pozornost je bila posvečena slikovnemu gradivu in nasvetom glede hrambe tega gradiva.

- Z vidika pristopa se je izkazalo, da je konkretno delo z gradivom in ob sodelovanju društvnikov tista pot, ki lahko privede do boljšega posluha in odnosa do tega gradiva. Z učenjem na licu mesta, s toplo besedo in pripravljenostjo za pomoč s strani sodelavcev projekta je bila pozdravljena s strani izseljencev.

- Glavna problema sta: a.) kdo bo urejal in b.) kam dati zbrano, popisano in urejeno ter ustrezno tehnično opremljeno (škatle) gradivo? Če se za delo (vsaj v času naše prisotnosti) kdo še javi, je najtežje vprašanje prostor za hrambo.

- Večina društev je v najetih prostorih, društveno članstvo vedno bolj pada, stroški vzdrževanja delovanja društev so vedno višji, zato nastaja dilema: kam z gradivom, ne samo arhivskim, ampak tudi s knjigami, plaketami, etnološkim gradivom, zastavami, pokali, fotografijami, video posnetki itd. Misel, ki je bila izgovorjena na srečanju v Stuttgartu in kasneje tudi v Ljubljani, da bi se za gradivo vseh izseljenskih društev odkupila hiša v JZ Nemčiji, bi morala biti izvedljiva, drugače se bo večina gradiva porazgubila ali uničila. Čas je neusmiljen sodnik.

Posebno vprašanje so fotografije, njihova identifikacija (prostorska, časovna, vsebinska), ker je pri društvu Sava manj akuten problem glede tega, je pa velik zaradi izgube kar

velikega dela fotografij iz albumov (če se je rabila fotografija, npr. za tisk, so jo odlepili in nikoli več vrnil v album). Interdisciplinarno in medinstitucionalno sodelovanje (v našem primeru z Slovenskim etnografskim muzejem). Ker je vzporedno potekal slovensko-nemški projekt o slovenskih izseljencih v Nemčiji (1880–1973), ki se je zaključil, je treba omeniti velik interes za slovensko izseljensko gradivo na nemški strani. Konkretno pri partnerju dr. Rolfu Wörsdörferju (Univerza v Darmstadtu), s katerim smo govorili tudi o usodi in vsebinski pomembnosti gradiva izseljenskih društev. Strinjala sva se, da je za raziskovalce migracij to gradivo izredno pomembno, zlasti v segmentih, iz katerih "diha" vsakdanje življenje.

Vzporedno je potekalo raziskovalno delo. Gre za večdisciplinarni in medinstitutski pristop dela, saj so vanj vključeni, poleg Inštituta za slovensko izseljenstvo ZRC SAZU, tudi Slovenski etnografski muzej in Arhiv Republike Slovenije. To sodelovanje je bilo uspešno. Težave so bile s koordinacijo dela v Nemčiji, saj nam kljub prošnjam ni uspelo izvesti delnega poročila oz. predavanja o ohranjanju arhivske in muzejske kulturne dediščine na letošnjem 13. posvetu slovenskih kulturnih društev, katoliških misij, slovenskih učiteljev in socialnih delavcev iz Nemčije, ki se bo vršil od 11. do 13. aprila letos v Bad Urachu. Poglavitni razlog s strani organizatorjev je bil prenatrpan program. Mimogrede, v zadnjih treh letih je bilo sodelovanje korektno in odmevno med predstavniki izseljenskih društev. Od 16. do 22. februarja 2008 se je opravljalo terensko delo v Berlinu (Kristina Toplak). Poudarek je bil na snemanju intervjuvov kot dopolnilo oz. nadgradnja ohranjanja izseljenske kulturne dediščine v Nemčiji. Zabeleženo je bilo gradivo, ki je zajemalo likovna dela (slike na steklo), glasbo (arhiv slovenske oddaje na RBB), literarna dela, znanstvena dela in podobno. Posnete so bile nekatere življenske zgodbe, ki so podlaga za razumevanje ohranjenega gradiva, hkrati pa so del ustne zgodovine in ustne dediščine Slovencev v Nemčiji.

- Izvedno je bilo nadaljevanje ureditve gradiva društva Sava v Frankfurtu, od 14. do 21. julija 2008, s poudarkom na ureditvi društvenega arhiva in okvirnem popisu. Ga. Silva Regelbuto bo zaključila podrobno urejanje po danih navodilih.

- Končna ureditev gradiva je bila opravljena v društvu Slovenija, Berlin, od 01. 09. do 08. 09. 2008. Izvedena je bila podrobna ureditev gradiva, ki predstavlja vzorčni primer za urejanje ostalih društev v Nemčiji in tudi drugod. Z vidika arhivskega gradiva je bila opravljena tudi analiza gradiva z ozirom na njegove kategorije in izveden popis. Sodelavca (Dr. Marjan Drnovšek, mag. Daša Koprivec) sta dala v zvezi z urejevalnimi deli intervju za kabelsko TV slovenskega programa v Berlinu. Govor je bil izključno v zvezi z ohranjanjem kulturne dediščine v Nemčiji.

- Sodelavci na projektu smo bili tudi soorganizatorji Seminarja za izseljenske arhivarje, ki je potekal v Ljubljani od 14. 09. do 19. 09. 2008 (organizatorji: Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, Inštitut za slovensko izseljenstvo ZRC SAZU in Arhiv Republike Slovenije). Na njem so bili prikazani tudi rezultati dela v Nemčiji, tako na področju arhivske dejavnosti kot tudi ustne zgodovine in življenjskih zgodb izseljencev.

- Analizirane so bile tudi spletne strani izseljenskih društev v Nemčiji (dr. Jure Gombač).

- Z vidika ohranjanja slovenske kulturne dediščine je bila tesna povezava zlasti v Nizozemsko (raziskovalka Milena Mulders in Frank van Krevel) in Belgijo (Frank Caestecker). Navezan je bil stik z Mestnim muzejem v Heerlenu na Nizozemskem. Na teoretičnem področju z dr. Janom in Leonom Lucassnom. Tako se je seminarja za arhivarje septembra 2008 udeležila tudi Mojca Nodelijk Guštin, s katero smo se pogovarjali o nadaljnjem sodelovanju.

3. Izkoriščanje dobljenih rezultatov:

3.1. Kakšen je potencialni pomen² rezultatov vašega raziskovalnega projekta za:

- ☒ a) odkritje novih znanstvenih spoznanj;
- ☒ b) izpopolnitev oziroma razširitev metodološkega instrumentarija;
- ☒ c) razvoj svojega temeljnega raziskovanja;
- ☐ d) razvoj drugih temeljnih znanosti;
- ☐ e) razvoj novih tehnologij in drugih razvojnih raziskav.

3.2. Označite s katerimi družbeno-ekonomskimi cilji (po metodologiji OECD-ja) sovpadajo rezultati vašega raziskovalnega projekta:

- ☐ a) razvoj kmetijstva, gozdarstva in ribolova - Vključuje RR, ki je v osnovi namenjen razvoju in podpori teh dejavnosti;
- ☐ b) pospeševanje industrijskega razvoja - vključuje RR, ki v osnovi podpira razvoj industrije, vključno s proizvodnjo, gradbeništvom, prodajo na debelo in drobno, restavracijami in hoteli, bančništvom, zavarovalnicami in drugimi gospodarskimi dejavnostmi;
- ☐ c) proizvodnja in racionalna izraba energije - vključuje RR-dejavnosti, ki so v funkciji dobave, proizvodnje, hranjenja in distribucije vseh oblik energije. V to skupino je treba vključiti tudi RR vodnih virov in nuklearne energije;
- ☐ d) razvoj infrastrukture - Ta skupina vključuje dve podskupini:
 - transport in telekomunikacije - Vključen je RR, ki je usmerjen v izboljšavo in povečanje varnosti prometnih sistemov, vključno z varnostjo v prometu;
 - prostorsko planiranje mest in podeželja - Vključen je RR, ki se nanaša na skupno načrtovanje mest in podeželja, boljše pogoje bivanja in izboljšave v okolju;
- ☐ e) nadzor in skrb za okolje - Vključuje RR, ki je usmerjen v ohranjanje fizičnega okolja. Zajema onesnaževanje zraka, voda, zemlje in spodnjih slojev, onesnaženje zaradi hrupa, odlaganja trdnih odpadkov in sevanja. Razdeljen je v dve skupini:
- ☐ f) zdravstveno varstvo (z izjemo onesnaževanja) - Vključuje RR - programe, ki so usmerjeni v varstvo in izboljšanje človekovega zdravja;
- ☒ g) družbeni razvoj in storitve - Vključuje RR, ki se nanaša na družbene in kulturne probleme;
- ☒ h) splošni napredek znanja - Ta skupina zajema RR, ki prispeva k splošnemu napredku znanja in ga ne moremo pripisati določenim ciljem;
- ☐ i) obramba - Vključuje RR, ki se v osnovi izvaja v vojaške namene, ne glede na njegovo vsebino, ali na možnost posredne civilne uporabe. Vključuje tudi varstvo (obrambo) pred naravnimi nesrečami.

² Označite lahko več odgovorov.

3.3. Kateri so **neposredni rezultati** vašega raziskovalnega projekta glede na zgoraj označen potencialni pomen in razvojne cilje?

S strani države se je pokazala potreba po ohranjanju slovenske kulturne dediščine v izseljenstvu. V tem svojstvu je potekalo strokovno in raziskovalno delo v Nemčiji in državah Beneluksa.

Neposredni rezultati se kažejo v izobraževanju ljudi, ki so bili pripravljeni zbrati, urejati in popisati arhivsko gradivo svojega društva. To je potekalo na seminarjih v Nemčiji (Rüdesheim, Berlin, Stuttgart) kot individualno po posameznih društvih. Rezultati so urejane zbirke arhivskega in slikovnega gradiva in opravljene analize tega gradiva. V glasilu Arhivi (Arhivsko društvo Slovenije) so v letošnjem letu načrtovani trije znanstveni prispevki z oziroma na delu v Nemčiji, in sicer na področjih arhivistike, slikovnega gradiva in antropološko-etnološkega raziskovanja umetniške dejavnosti na primeru Berlina. Po elektronski in pisemski poti imamo stike s posamezniki, ki imajo interes za ohranjanje slovenske kulturne dediščine: M. Mulders, Jan in Leo Lucassen, Frank van Krevel (iz Nizozemski), Frank Caestecker (Belgije), Marica Pislar Fernandez (območje Limburga). Ustvarja se mreža strokovnjakov in raziskovalcev, ki jih zanima slovensko izseljensko gradivo tudi iz raziskovalnega interesa.

3.4. Kakšni so lahko **dolgoročni rezultati** vašega raziskovalnega projekta glede na zgoraj označen potencialni pomen in razvojne cilje?

Daljnoročni rezultati so:

1. Povečala se je zainteresiranost za ohranjanje slovenske kulturne dediščine v priseljenjskih okoljih (tudi širše, ne samo v Evropi),
2. S pomočjo Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu so v nastajanju konkretni dolgoročni rezultati, npr. ustanovitev kulturnega centra v Stuttgartu, kjer bi se na enem mestu hranile zbirke arhivskega gradiva vsaj za zahodni del Nemčije,
3. Urad v sodelovanju s poznavalci iz raziskovalnih in strokovnih vrst razmišlja o oblikovanju celostne politike glede ohranjanja kulturne dediščine. Prvi rezultati se kažejo z ustanovitvi Centra oz. muzeja in arhiva v Clevelandu (poletje 2008). Dobro imajo urejeno to vprašanje Slovenci v Avstraliji (HASA v Sidneyu in Melbourneu). Za evropske države, zlasti za Nemčijo je nujno potreben tak center, saj se izseljenci vračajo, društveni prostori se manjšajo oz. ukinjajo, društva izgubljajo članstvo.
4. V zvezi s predhodno alinejo se tako strokovne kot raziskovalne institucije zavzemamo za ureditev hrambe tega dela varovanja kulturne dediščine, kar bo potrebno zakonsko še bolj razjasniti na obeh straneh, slovenski in v vseh priseljenjskih državah, saj so arhivski in muzejski predpisi teh držav zelo različni. Zavedati se moramo, da je ta dediščina tako del slovenske kot tudi priseljenjskih držav.
5. Potrebno bo zainteresirati mladino za ohranjanje tudi arhivske dediščine, ki so jo ustvarjali njihovi starši in dedi. Dvigniti je treba zavest, da to ni nepotreben papir, ampak del življenja njihovih prednikov. Razpisati bi morali štipendije za raziskovanje preteklosti in sedanjosti v priseljenjskih okoljih, kar bi spodbudilo vedenje o preteklosti, pred vrati pa bi imeli tudi na razpolago arhivsko in drugo gradivo, ki bi ga lažje uporabljali kot raziskovalci iz domovine (oddaljenost, stroški potovanja in bivanja ipd.)
6. V okviru dopolnilnega pouka slovenskega jezika, ki predstavlja vsaj v evropskem prostoru dobro utrjeno mrežo, bi morali zainteresirati učitelje in otroke, da bi posegli tudi po društvenem arhivskem gradivu, ki se v primeri obdelanih društev v Nemčiji (Berlin, Frankfurt, Stuttgart) izkaže, da je kar precejšen del tega gradiva rezultat dela mladih in omenjenega dopolnilnega pouka. Pristopi so lahko različni, npr. razstave, izdajanje "zgodovin" življenja mladih, plakatni predstavitev, video filmov ipd.

7. Sodelovanje članov projekta z Uradom Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu pri izdelavi internetnega Portala, kjer bomo sodelovali na področju izseljenskega arhivskega gradiva. Nanj bomo pripeli splošna (praktična) navodila o zbiranju, urejanju, hranjenju in popisovanju arhiviv društev in muzealij, kot tudi vzorce popisov.

3.5. Kje obstaja verjetnost, da bodo vaša znanstvena spoznanja deležna zaznavnega odziva?

- ☒ a) v domačih znanstvenih krogih;
- ☒ b) v mednarodnih znanstvenih krogih;
- ☒ c) pri domačih uporabnikih;
- ☐ d) pri mednarodnih uporabnikih.

3.6. Kdo (poleg sofinancerjev) že izraža interes po vaših spoznanjih oziroma rezultatih?

1. To velja za humanistične in družboslovne vede v Sloveniji, saj v okviru skupnega kulturnega prostora (vključujoč seveda slovensko izseljenstvo) in medkulturnega dialoga oz. sodelovanja in prizadevanja osvetlitve migracijskih procesov v evropskem kontekstu, te vede kažejo vedno večji interes za migracijsko problematiko. Konkretno v slovenskem primeru to velja za univerze na Slovenskem (Ljubljana, Koper, Nova Gorica, Nova Univerza in druge) kot tudi srednje in zlasti osnovne šole (npr. OŠ Antona Žnidaršiča Ilirska Bistrica, OŠ Martina Krpana v Ljubljani itd.) v Sloveniji in zunaj nje. Zadnji tovrstni interes je bil npr. "Raziskovanje migracij", 17. in 18. 09. 2008 na ZRC SAZU v Ljubljani (delavnice, filmski festival, okrogli mizi o delu na mednarodnih projektih Youth and Migration (YAM 2008), Learning Migration in FEMAGE, ustvarjalno večkulturno druženje mladih in manj mladih).

2. V tujini:

Univerza v Darmstadtu, Nemčija; Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis, Amsterdam; Stadshistoricus Rijckheyt-Centrum voor regionale geschiedenis, Heerlen, Nizozemska itd.

3. Poleg Urada tudi Komisija za izseljence v Državnem zboru, Slovenska izseljenska matica, Društvo Slovenija v svetu, Rafaelova družba itd.

4. Izredno velik je interes po informacijah o arhivskem gradivu izseljenskih društev in drugih imetnikov tega gradiva v Sloveniji in po svetu. Samo z vidika Inštituta za slovensko izseljenstvo ZRC SAZU se iz leta v leto povečuje število mladih raziskovalcev, ki pripravljajo diplomske, magistrske in doktorske študije. Vedno večje je odhajanje v priseljenke države in uporaba arhivskega in ustnega (intervjuji) gradiva pri raziskovalnem delu. Urejenost arhivskega gradiva izseljenskih društev tako omogoča boljši pristop do gradiva.

3.7. Število diplomantov, magistrov in doktorjev, ki so zaključili študij z vključenostjo v raziskovalni projekt?

Kristina Toplak, dr. etnologije in prof. umetnostne zgodovine. Doktorirala leta 2008 na temo Vpliv migracij na likovno ustvarjalnost - Slovenci v Argentini. Opravila je terensko delo v Belinu, Nemčija.

4. Sodelovanje z tujimi partnerji:

4.1. Navedite število in obliko formalnega raziskovalnega sodelovanja s tujimi raziskovalnimi institucijami.

Člani raziskovalne skupine so v okviru CRP sodelovali:

- YAM 2008, Youth and Migration (2005-2008), The Norwegian Emigration Center, Stavanger, Norveška (delo z mladino),
- Association of European Migration Institutions (AEMI), Aalborg, Danska (konference, objave v reviji Journal of AEMI,
- Narodna in študijska knjižnica Trst (sodelovanje v raziskovalnih projektih),
- AAA SS, Slovene Studies, ZDA,
- Institut za migracije, Zagreb (sodelovanje v raziskavah),
- Rheinisch-Westfälische Auslandsgesellschaft E.V., Auslandsinstitut, Dortmund, Nemčija (izmenjava strokovno-arhivskih informacij),
- Mykolas Romeris University, Vilnius (predavanje),
- Balkanološki institut Srpske akademije nauka i umetnosti, Beograd (projekt: Slovenci v Srbiji-Srbi v Sloveniji),
- Magistrski študij: Joint MA in Migration and Intercultural Relations, Univerza v Novi Gorici; University of Stavanger, Norveška; Carl von Ossietzky Oldenburg, Nemčija; Universidade Allberta, Lizbona, Portugalska (predavanja, delo s študenti).

4.2. Kakšni so rezultati tovrstnega sodelovanja?

Širina raziskovanja v geografskem in tematskem sklopu, zlasti pri sodelovanju s tujimi univerzami, prispeva k širjenju medsebojnega raziskovalnega področja, izmenjavi rezultatov z obeh strani in ne nazadnje v interesu slovenske strani, da se slovensko izseljenstvo/migracije vedno bolj uveljavljajo v evropskem in svetovnem kontekstu. Na evropskem zemljevidu migracijskih gibanj do nedavnega nismo bili prisotni, s širšim sodelovanjem (zlasti po nastanku slovenske države) pa smo vedno bolj razpoznavni. Ravno na področju izmenjave informacij o arhivskem gradivu, ustne zgodovine in življenjskih zgodb, se vedno bolj povečuje interes za skupno raziskovalno delo. In ravno primer Nemčije in Nizozemske je primer sočasnega raziskovanja tako v okviru CRP (2006-2008) kot projekta Izseljevanje Slovencev v Nemčiji 1880-1973 (dr. Marjan Drnovšek), ki je potekal sočasno in z enakim naslovom tudi na nemški strani (dr. Rolf Wörsdörfer: Die Auswanderung von Slowenien nach Deutschland 1880-1973). Oba zgodovinarja sva posvetila veliko pozornost ne/ohranjenosti arhivskega gradiva o Slovencih v Nemčiji.

5. Bibliografski rezultati³:

Za vodjo projekta in ostale raziskovalce v projektni skupini priložite bibliografske izpise za obdobje zadnjih treh let iz COBISS-a) oz. za medicinske vede iz Inštituta za biomedicinsko informatiko. Na bibliografskih izpisih označite tista dela, ki so nastala v okviru pričujočega projekta.

³ Bibliografijo raziskovalcev si lahko natisnete sami iz spletne strani: <http://www.izum.si/>

6. Druge reference⁴ vodje projekta in ostalih raziskovalcev, ki izhajajo iz raziskovalnega projekta:

Prenos znanja:

1. Dr. Marjan Drnovšek je vodja programske skupine z naslovom: Narodna in kulturna identiteta slovenskega izseljenstva, ki vključuje tudi raziskovanje kulturne dediščine slovenskih izseljencev (glej sicris).
 2. Vodja projekta ima na spletni strani razstavo arhivskih dokumentov z naslovom: Ljubljana: križišče na poti v svet:<http://isi.zrc-sazu.si/files/galerija/ljubljana/1B.html> (29.09.2008). Podnapisi in razlage so tudi v angleškem jeziku. Razstava prikazuje dokumente iz obdobja množičnega izseljevanja v ZDA. Glej brošuro: Ljubljana: križišče na poti v svet/Ljubljana: the crossroad to the world, Inštitut za slovensko izseljenstvo & Numizmatično društvo Slovenije, Ljubljana 2006, 20 str.
 3. Mag Daša Koprivec zbira ustne in arhivske vire o Aleksandrinkah (Slovenski etnografski muzej (glej članek: Aleksandrinke-življenje v Egiptu in doma. V: Etnolog 16 (2006), str. 97-115.).
 4. Dr. Jure Gombač: Esuli oppure optanti? Università degli Studi di Trieste. Trieste 2007. Prenos znanja v italijanski prostor. Delo je nastajalo v veliki meri na arhivskem statističnem gradivu.
 5. Dr. Jure Gombač, glavni urednik revije Dve domovini/Two Homelands, ki prinaša številne prispevke o izseljenskem arhivskem gradivu.
 6. Marinka Lukšič Hacin: pedagoška dejavnost na Fakulteti za družbene vede (predmet: Civilizacije) in v študiju: Slovenski izseljenci med tradicijo in sodobnostjo (podiplomski študij na Fakulteti za primerjalni študij idej in kultur, Univerza Nova Gorica/ZRC SAZU.
- Odmevi:
- Javne predstavitve projekta so bile v Nemčiji, tj. v Rudesheimu (2005), Berlinu (2006), Stuttgartu (2007).
 - omenjanje projekta ob slavnosti 100. letnice Rafaelove družbe (govornik M. Drnovšek), Celje, 15. 03. 2007 in pogovor o arhivskem gradivu z izseljenskimi duhovniki,
 - intervju: M. Drnovšek, Ljudje se preseljujejo, odkar obstaja in se vrti svet, Delo, 31. 01. 2008),
 - Moja Slovenija, marec 2008, št. 3, str. 8,
 - intervju D. Koprivec in M. Drnovška na slovenski kabelski televiziji v Berlinu, september 2008.

⁴ Navedite tudi druge raziskovalne rezultate iz obdobja financiranja vašega projekta, ki niso zajeti v bibliografske izpise, zlasti pa tiste, ki se nanašajo na prenos znanja in tehnologije.

Navedite tudi podatke o vseh javnih in drugih predstavitev projekta in njegovih rezultatov vključno s predstavitvami, ki so bile organizirane izključno za naročnika/naročnike projekta.

Kratek slovensko-angleški povzetek projekta:

Šifra projekta: **V5-0271**

Naslov projekta: Stanje arhivskega in muzejskega gradiva pri slovenskih izseljencih v Nemčiji in državah Beneluksa. Projekt je potekal v okviru ciljno-raziskovalni programa »Konkurenčnost Slovenije 2006–2013«. Trajal je od 1. oktobra 2006 do 30. septembra 2008. Sodelujoč: Inštitut za slovensko izseljenstvo ZRC SAZU, Arhiv Republike Slovenije in Etnografski muzej Slovenije.

V okviru ohranjanja slovenske izseljenske kulturne dediščine je bil poudarek raziskave na evidentiranju, ureditvi in analizi arhivskega gradiva pri slovenskih društvih v Nemčiji (Slovenija Berlin, Sava Frankfurt / Main in Triglav Stuttgart). Analizirano je bilo tudi arhivsko gradivo v državah Beneluksa. Evidentirano in urejeno je bilo fotografsko gradivo in analizirani etnološki, zgodovinski in umetniški predmeti, ki jih hranijo izseljenska društva. Cilj je bil dosežen z naslednjimi rezultati: usposobili več posameznikov za delo združenimi arhivi, izobraževanje predstavnikov vseh društev v Nemčiji o varovanju slovenske kulturne dediščine (Rüdesheim 2005, Berlin 2006, Stuttgart 2007) in šest konkretnih terenskih del v sodelovanju z predstavniki društev. Sodelovali smo pri soorganizaciji arhivskega seminarja pod vodstvom Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, septembra 2008 v Ljubljani, za predstavnike društev iz raznih koncev sveta. Končni cilj bo sodelovanje pri izdelavi internetnega Portala Urada za Slovence po svetu, kjer bodo objavljena navodila za urejanje izseljenskih arhivov.

Short summary of the project

Project number: **V5-0271**

Title of the project: The state of the archival and museum material of the Slovenian emigrants in Germany and in the countries of Benelux. The project took place in the framework of the research programme »The Competitive Position of Slovenia 2006-2013«, that took time from the 1st of October 2006 until the 30th of September 2008.

Collaborating: Institute for Slovenian Emigration Studies, Archives of the Republic of Slovenia and Slovene Ethnographic Museum.

In the framework of the preservation of the Slovenian emigration cultural heritage the emphasis of the research was on the arrangement, the keeping of the records and the analysis of the archival material with the Slovenian societies in Germany (Slovenija Berlin, Sava Frankfurt / Main in Triglav Stuttgart). The archival material in Benelux was also analysed. The record was kept of the photographic material, which was also organized. The ethnologic, historical and artistic objects that are kept by the emigration societies were also analysed. The objectives were attained with these results: more individuals were qualified for the work with the archives that belong to the societies, individuals in Germany were educated about the preservation of the Slovenian cultural heritage (Rüdesheim 2005, Berlin 2006, Stuttgart 2007) and six concrete field works were done in collaboration with the representatives of the societies. We collaborated in the coorganization of the archival seminar under the direction of The Office of the Republic of Slovenia for Slovenians abroad. The seminar took place in September 2008 in Ljubljana, the representatives of different societies for all around the world were invited. The final objective will be the collaboration and the execution of the

Internet web portal of The Office for Slovenians Abroad, were the instructions for the managing of the emigration archives will be posted.